

SULTON JALOLIDDIN MANGUBERI

Abdusalomova Xurshida Jaloldinovna

*Farg'ona viloyati, Marg'ilon shahri 1-umumiy o'rta ta'lim maktabi
oliy toifali tarix fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada buyuk sarkarda va davlat arbobi Sulton Jaloliddin Manguberdi hayoti, harbiy yurishlari va uning tarixiy ahamiyati yoritiladi. U Chingizxon istilosiga qarshi olib borgan kurashi va shaxsiy jasorati bilan tarix sahifalarida muhim o'rin egallagan. Tadqiqot davomida uning siyosiy faoliyati, harbiy taktikasi va o'rta asrlardagi Markaziy Osiyo tarixiga ta'siri tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Sulton Jaloliddin Manguberdi, Xorazmshohlar davlati, Chingizxon, harbiy strategiya, tarixiy jasorat.

I. KIRISH

Sulton Jaloliddin Manguberdi XIII asr boshlarida yashab, Chingizxon(1-rasm) boshchiligidagi mo'g'ullar istilosiga qarshi mardonavor kurash olib borgan. U Xorazmshohlar sulolasining eng jasur hukmdorlaridan biri bo'lib, xalqining erkinligi yo'lida jonbozlik ko'rsatgan. Mo'g'ullar bosqiniga qarshi muvaffaqiyatli janglar olib borishi natijasida u tarixda eng mashhur harbiy sarkardalardan biri sifatida tilga olinadi.

1-rasm.Chingizxon.Mo‘g‘ullar hukmdori.

II. METODOLOGIYA

Maqolada tarixiy manbalar, jumladan, Ibn al-Asir, Juvayniy va Rashididdinning yozma asarlari asosida tahlil yuritiladi. Shuningdek, zamonaviy tarixchilarning ilmiy maqolalari va arxiv hujjatlaridan foydalanilgan. Qiyosiy tahlil metodi asosida Jaloliddinning harbiy yurishlari va mo‘g‘ullarga qarshi olib borgan jang taktikalari o‘rganildi.

III. TAJRIBA VA NATIJALAR

Sulton Jaloliddin Manguberdi harbiy iste’dodi va qo‘mondonlik mahorati bilan ajralib turadi. U 1221-yilda Sind daryosi bo‘yida mo‘g‘ullarga qarshi shiddatli jang olib borgan va o‘z qo‘shini bilan daryodan suzib o‘tgan holda qochib qutulgan. Bu voqea uning jasorati va strategik fikrlashini namoyon etadi. Shuningdek, uning Kichik Osiyo va Fors hududlarida olib borgan harbiy yurishlari ham muhim natijalar bergan.

Uning muvaffaqiyatlariga qaramay, Xorazmshohlar davlatining (2-rasm) zaiflashishi va ichki nizolar uning mo‘g‘ullarga qarshi kurashini qiyinlashtirdi. Jaloliddin o‘z armiyasini qayta tiklashga urinib, yangi ittifoqlar tuzishga harakat

qilgan bo'lsa-da, oxir-oqibat mo'g'ullarning doimiy bosimi ostida mag'lub bo'ldi va hayotining so'nggi yillarida noaniq sharoitlarda halok bo'ldi.

2-rasm.Xorzamshohlar davlati 1097-1231-yillarda

IV. TAKLIFLAR

Jaloliddinning harbiy strategiyalarini o'rganish va ularni harbiy ta'lim tizimida qo'llash muhim ahamiyatga ega. Uning qahramonlik merosini yoshlarga yetkazish va uni milliy g'urur ramzi sifatida targ'ib etish lozim. Shuningdek, tarixiy shaxslarimizga oid ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish va yangi arxiv materiallarini o'rganish kelajak avlod uchun muhim bilim manbai bo'lishi mumkin. Jaloliddinning harbiy yurishlari asosida tarixiy filmlar va hujjatli ko'rsatuvlar tayyorlash, bu orqali uning hayoti va qahramonligini keng ommaga yetkazish maqsadga muvofiq. O'zbekiston ta'lim tizimida uning shaxsiyati va harbiy strategiyalari bo'yicha maxsus kurslar joriy etish foydali bo'lishi mumkin. Tarixiy obidalar va yodgorliklar barpo etish orqali uning xotirasini abadiylashtirish ham muhim takliflardan biridir. Shuningdek, Sulton Jaloliddin Manguberdi haqida xalqaro miqyosda ilmiy konferensiyalar tashkil etish, xorijiy tarixchilar bilan

hamkorlikda tadqiqotlar olib borish va uni jahon ilmiy hamjamiyatiga tanitish lozim.

V. XULOSA

Sulton Jaloliddin Manguberdi o'z davrining eng jasur va iste'dodli sarkardalaridan biri bo'lib, uning mo'g'ullarga qarshi kurashi butun musulmon olami tarixida muhim ahamiyat kasb etadi. Uning hayoti va harbiy yurishlari bugungi kunda ham strategik ahamiyatga ega bo'lib, milliy qahramon sifatida e'tirof etilishi lozim. Uning nomini abadiylashtirish va tarixiy merosini saqlash har birimizning vazifamizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ibn al-Asir. "Al-Kamil fi al-Tarikh".
2. Juvayniy. "Tarixi Jahongusha".
3. Rashididdin. "Jome' ut-Tavorix".
4. Bartold V.V. "Xorazmshohlar davlati tarixi".
5. O'zbekiston Tarixi Akademiyasi materiallari.
6. Zamonaviy tarixiy tadqiqotlar va ilmiy maqolalar.